

Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego

Departament Strategii i Rozwoju Regionalnego

**Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata
2006-2020**

Raport monitoringowy za rok 2006

Lublin, listopad 2007

Wstęp

W procesie strategicznego planowania niezbędnym elementem jest monitorowanie, dostarczające informacji na temat postępu wdrażanej strategii lub programu. Również *Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020* nakłada obowiązek opracowania corocznych raportów monitoringowych. Niniejszy *Raport* jest pierwszym opracowaniem monitorującym postęp wdrażania Strategii i obejmuje pierwszy rok jej obowiązywania - 2006.

Założono, że monitorowanie Strategii będzie się odbywało na trzech poziomach:

- monitoring zmian sytuacji społeczno - gospodarczej województwa;
- monitoring realizacji celów Strategii na podstawie wskaźników wynikających z kwantyfikacji tych celów;
- monitoring realizacji programów wypełniających zapisy Strategii.

W roku 2006 wprowadzone zostały zmiany do ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie województwa. W związku z tym samorząd województwa w 2007r. przystąpił do przeprowadzenia procesu dostosowania Strategii do wymogów stawianych przez zmienioną ustawę. Jednym z elementów procesu, wskazującym na ewentualną potrzebę zmiany celów, była aktualizacja diagnozy. Dokument pod nazwą *Diagnoza Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego – aktualizacja najważniejszych wskaźników rozwoju* stanowi jednocześnie przedstawienie pierwszego poziomu monitorowania.

Niniejszy *Raport* obejmuje dwa kolejne poziomy.

W części pierwszej przedstawiono wartości wskaźników kwantyfikujących poszczególne cele operacyjne. Ze względu na horyzont czasowy Strategii przedstawiono dane za rok 2006, a punkt odniesienia stanowi rok 2005. Wyjątkiem są m.in. dane makroekonomiczne (produkt krajowy brutto, wartość dodana brutto, pracujący wg sekcji PKD), które, ze względu na sposób szacowania, są pozyskiwane z dwuletnim opóźnieniem. Zdecydowana większość danych pochodzi ze źródeł statystyki publicznej, część (szczególnie w czwartym priorytecie) z badań ankietowych¹.

Część druga *Raportu* w sposób skrótowy przedstawia podsumowanie realizacji programów pomocowych na terenie województwa lubelskiego. Niestety niedoskonałości systemu monitorowania poszczególnych programów uniemożliwiają przedstawienie stanu i efektów ich wdrażania w roku 2006 w układzie regionalnym. Dane takie udało się zagregować tylko w przypadku wdrażanego regionalnie *Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego* – komponent dla województwa lubelskiego. W związku z tym część danych do monitorowania celów strategii, które powinny pochodzić z systemu monitorowania poszczególnych programów, nie była możliwa do uzyskania.

¹ Badania zostały przeprowadzone wśród wszystkich gmin i powiatów województwa lubelskiego w lutym 2007r.

Część I. Wskaźniki realizacji priorytetów i celów operacyjnych

Cele *Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020* tworzą uporządkowaną i spójną strukturę hierarchiczną, na którą składają się:

- **Misja Strategii** – odnosząca się do głównej idei dokumentu Strategii i wskazująca na pożądany stan, do którego należy dążyć wdrażając poszczególne cele Strategii;
- **Cel nadrzędny** – określający główny kierunek działań prorozwojowych województwa ze wskazaniem dwóch podstawowych zasad osiągnięcia celu nadrzędnego;
- **Priorytety (cele pośrednie)** – prowadzące do osiągnięcia celu nadrzędnego i będące w istocie rzeczy osiami rozwoju województwa;
- **Cele operacyjne** – zdefiniowane dla każdego z priorytetów i precyzujące w jaki sposób poszczególne priorytety będą wdrażane za pomocą określonych działań lub grup działań.

Dla celów monitoringowych każdemu z priorytetów oraz przyporządkowanych mu celów operacyjnych zostały przypisane wskaźniki monitorowania. Większość wartości wskaźników pozyskano z ogólnodostępnych źródeł statystyki publicznej. Niestety, część danych publikowanych jest z opóźnieniem (głównie dane makroekonomiczne), część w cyklu dwu- lub trzyletnim (głównie dane odnoszące się do postępu technologicznego). W związku z tym poniższe zestawienia odnoszą się tylko do tych wskaźników, dla których było możliwe zebranie wartości w roku 2006².

Priorytet I. Wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki oraz jej zdolności do tworzenia miejsc pracy

Obecna struktura gospodarki nie stanowi podstawy do budowania konkurencyjności regionu. Jej zmiana i stopniowe dostosowywanie do wymogów konkurencji na jednolitym rynku europejskim jest jednym z podstawowych wyzwań. Restrukturyzacja gospodarki powinna przede wszystkim iść w kierunku zmiany niekorzystnej struktury zatrudnienia i wytwarzania wartości dodanej brutto, a także unowocześnienia bazy produkcyjnej przedsiębiorstw.

Najbardziej ogólnym wskaźnikiem mierzącym zdolności wytwórcze jest produkt krajowy brutto, którego wartość w województwie wzrosła w stosunku do 2004r. o 4,6% i wyniosła w 2005r. 38 388 mln zł.

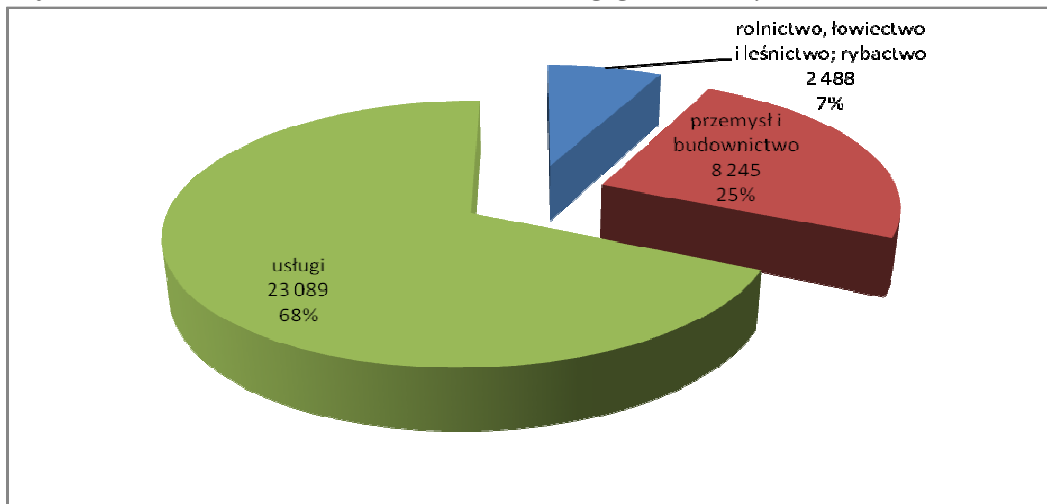
Struktura wytwarzania WDB³ nieznacznie się zmieniła. W stosunku do roku 2004 wzrósł udział usług rynkowych (o 1 pkt procentowy), usług nierynkowych (o 0,4 pkt procentowego) oraz budownictwa (o 0,3 pkt procentowego), spadł natomiast udział rolnictwa, łowiectwa, leśnictwa i rybactwa (o 1,1 pkt procentowego) oraz przemysłu (o 0,7 pkt procentowego).

² Wyjątek stanowią dane makroekonomiczne, dla których wartości podane są na rok 2005

³ Wartość Dodana Brutto

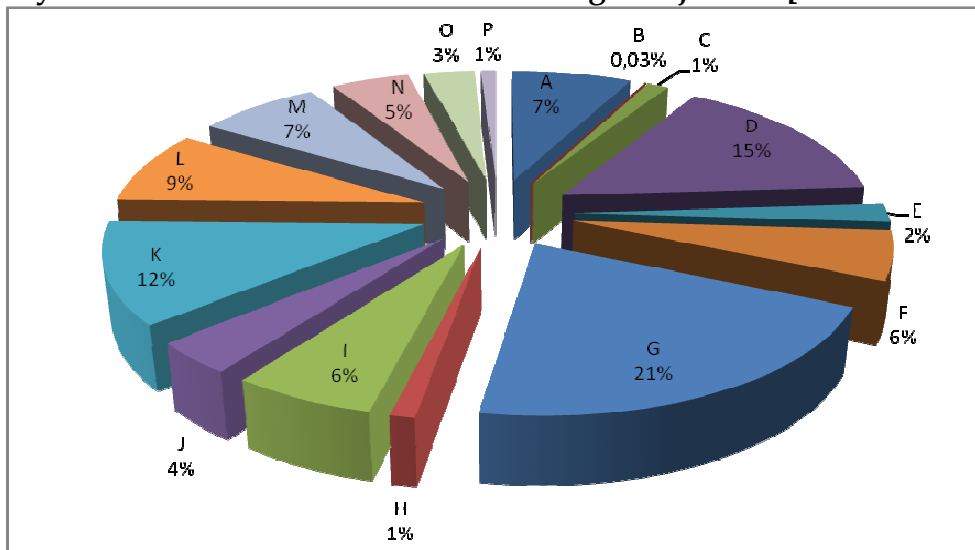
Największą dynamikę wzrostu wartości WDB zanotowano w sekcji F Budownictwo (ponad 5,5%).

Wykres 1. Wartość dodana brutto według grup sekcji PKD [dane za 2005 r.]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDR GUS

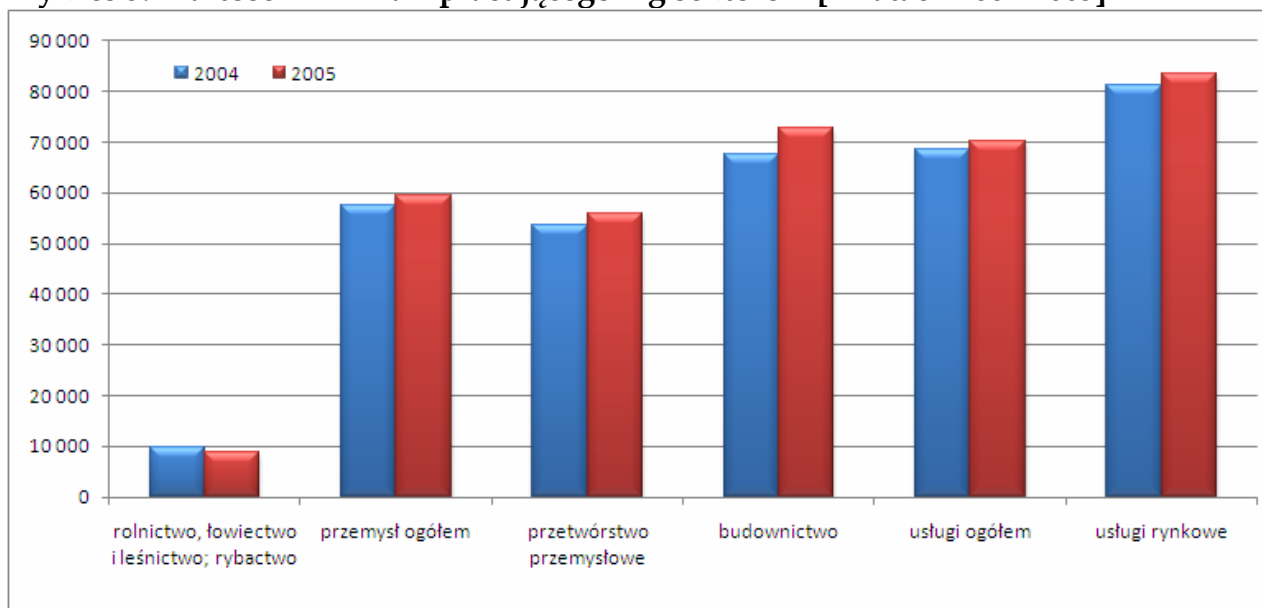
Wykres 2. Wartość dodana brutto według sekcji PKD [dane za 2005 r.]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDR GUS

Ciągle stosunkowo niska jest wydajność pracy mierzona relacją wartości WDB do ilości zatrudnionych. Najwyższą wartość WDB na 1 zatrudnionego notuje się w sektorze usług rynkowych. W roku 2005 wskaźnik ten wynosił 83 540 zł/1 zatrudnionego. Był on wyższy niż w roku poprzednim o 2,79%. Wysoką wydajność notuje się również w sekcji budownictwo. W stosunku do roku 2004 nastąpił tu największy przyrost (o 7,91%) i wskaźnik ten w roku 2005 osiągnął wartość 72 801 zł/1 zatrudnionego. Z kolei wartość produkcji i usług w tym sektorze w roku 2005 wyniosła 1 908 mln zł i była wyższa niż w roku 2004 o prawie 9,5%.

Wykres 3. Wartość WDB na 1 pracującego wg sektorów [w latach 2004-2005]

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDR GUS

Uwarunkowania historyczne powodują, że na Lubelszczyźnie udział rolnictwa w zatrudnieniu jest wyższy niż w innych sektorach gospodarki – 44,44% ogółu zatrudnionych. Niestety sektor ten jest słabo rozwinięty, co znajduje swoje odbicie w wielkości wytwarzanej WDB (7% regionalnej WDB). Jednocześnie spada średnia wielkość użytków rolnych w gospodarstwach (o 0,7 ha w stosunku do roku 2005). Częściowo jest to spowodowane procesem specjalizacji gospodarstw rolnych w kierunku produkcji ekologicznej żywności. W roku 2006 przybyło w województwie 290 gospodarstw ekologicznie kontrolowanych. Wzrosła również ilość gospodarstw agroturystycznych.

W związku z realizacją projektów szkoleniowych oraz dotacjami na przekwalifikowania rolne, a także z szeroko pojętą promocją samozatrudnienia i przedsiębiorczości, w roku 2006 przybyły 1 562 nowe firmy w sektorze MMŚP. W związku z tym wskaźnik nasycenia przedsiębiorczością (liczba firm na 1000 mieszkańców) wzrósł o 1,3%. Nieznacznie wzrosła również liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego.

Istniejący w regionie potencjał naukowo-badawczy został uznany w analizie SWOT za jedną z mocnych stron, a jednocześnie szans w budowaniu konkurencyjności regionalnej gospodarki. Jednocześnie wskazano na szereg słabości sfery naukowo-badawczej, w tym niską jakość oferty badawczo-rozwojowej oraz niedostosowanie jej do potrzeb gospodarki. Występujące słabości wynikają w dużym stopniu z przyczyn niezależnych od naukowców, takich jak: niski poziom i niekorzystna struktura finansowania nauki i działalności B+R, niedostateczne wyposażenie jednostek w aparaturę naukowo-badawczą oraz wysoki stopień zużycia tej aparatury, a także brak podstawowej infrastruktury transferu wiedzy i komercjalizacji badań.

W strukturze nakładów na prace badawczo-rozwojowe nadal przeważa finansowanie publiczne (62%). Wartość nakładów jest nadal niska (niecałe 0,5% PKB). Na uwagę zasługuje znaczny przyrost wydatków na środki trwałe oraz prace nabyte od instytucji zagranicznych.

Tabel 1. Struktura nakładów na prace badawczo-rozwojowe w mln zł.

	2005	2006
nakłady faktycznie poniesione ogółem	182,9	180,8
nakłady w relacji do PKB	0,47%	b.d
nakłady faktycznie poniesione bieżące ogółem	159,9	157,4
udział środków prywatnych w nakładach na B+R	33,5%	38,2%
nakłady faktycznie poniesione inwestycyjne na środki trwałe	23,0	23,4
amortyzacja środków trwałych	10,7	8,8
prace nabyte od placówek naukowych PAN	0,003	0,0045
prace nabyte od jednostek badawczo-rozwojowych	4,2	1,8
prace nabyte od szkół wyższych	0,7	0,5
prace nabyte od przedsiębiorstw	3,7	2,1
prace nabyte od prywatnych instytucji niedochodowych	0,33	0,30
prace nabyte od instytucji zagranicznych	0,48	2,10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR GUS

W 2006 r. wzrosła liczba pracowników badawczo-rozwojowych, przy czym największy wzrost miał miejsce w sektorze przedsiębiorstw (prawie o 30% w stosunku do roku 2005). Niestety, brak danych dla 2006r. dotyczących ilości wynalazków i udzielonych patentów.

W dobie rozwoju społeczeństwa informacyjnego zarządzanie informacją, jej jakość oraz szybkość przepływu są nieodzownymi elementami budowania przewagi konkurencyjnej regionu. W województwie lubelskim jedną z głównych barier utrudniających rozwój gospodarki opartej na wiedzy i informacji jest ciągle słaby dostęp do podstawowej infrastruktury teleinformatycznej. Na terenie województwa praktycznie nie funkcjonuje ogólnie dostępna publiczna infrastruktura szerokopasmowa; w roku 2006 również nie zrealizowano projektów z zakresu infrastruktury sieci szerokopasmowej. Podjęto natomiast działania zmierzające do stworzenia konsorcjum w ramach realizacji wspólnego projektu w województwie lubelskim, podkarpackim, świętokrzyskim i podlaskim w ramach *Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej*. W ramach działania 2.6 ZPORR – *Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy* w roku 2006 rozpoczęto realizację projektu miękkiego, w zakresie którego rozpoczęto opracowanie studium wykonalności dla planowanego projektu infrastrukturalnego.

Tabela 2. Wskaźniki realizacji Priorytetu I oraz celów operacyjnych w ramach Priorytetu I

2004*	2005	2006	Wskaźnik
16,8	17,6		PKB/cap w tys. zł (wg PPP)
107,6	104,9		Dynamika PKB (rok poprzedni = 100)
11,02%	11,32%		Nakłady inwestycyjne/PKB
			WDB wg sektorów ekonomicznych (PKD), w tym:
44447	45545		- na 1 pracującego w zł (wydajność pracy)
9804	8876		rolnictwo
57365	59469		przemysł
67462	72801		budownictwo
81270	83540		usługi rynkowe
50185	51136		usługi nierynkowe
	33,7%	32,8%	Zużycie środków trwałych
	0,20%	0,21%	Udział produkcji energii z odnawialnych źródeł w produkcji ogółem
	0,46%	0,49%	Udział mocy zainstalowanej w elektrowniach wodnych i niekonwencjonalnych w stosunku do mocy ogółem
	6	5,3	Przeciętna powierzchnia użytków rolnych gospodarstwa rolnego, w ha
	5,8	5,1	- w tym gospodarstwa indywidualnego
	10	12	Ilość grup producenckich
	773	1063	Liczba gospodarstw ekologicznie kontrolowanych
	387	420	Liczba gospodarstw agroturystycznych
	0,11%	0,15%	Udział gospodarstw agroturystycznych w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych
	682,9	692,2	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności, w tym:
	4,0%	4,1%	- spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego
	681,98	691,32	- MMŚP
	49,9%	49,7%	Udział aktywnych firm
			Nakłady na B+R
	168 039,4	182 908,6	- według źródeł finansowania (ceny bieżące) w tys. zł
	24,40	25,90	- na jednego badacza w tys. zł
	1 848	1 992	Nakłady inwestycyjne(w cenach bieżących) na 1 mieszkańca w zł
	1020	1108	- w tym w sektorze prywatnym na 1 mieszkańca

			Pracujący (stan w dniu 31 XII)
724950	729555		- ogółem
	100,6		- rok poprzedni =100
			w tym w sektorze prywatnym
532 813	539 740		- razem
	101,3		- rok poprzedni=100
			Struktura pracujących wg sektorów ekonomicznych :
278582	278618		sektor rolniczy
38,4	38,2		- województwo=100
x	100,0		- rok poprzedni=100
108062	106179		sektor przemysłowy
14,9	14,6		- województwo=100
x	98,3		- rok poprzedni=100
23502	24522,0		budownictwo
3,2	3,4		- województwo=100
x	104,3		- rok poprzedni=100
179165	183574		sektor usług rynkowych
24,7	25,2		- województwo=100
x	102,5		- rok poprzedni=100
135639	136662		sektor usług nierynkowych
18,7	18,7		- województwo=100
x	100,8		- rok poprzedni=100
	837	882	Liczba studentów zagranicznych studiujących w regionie
	16,4	19,4	Odsetek gosp. domowych z dostępem do Internetu

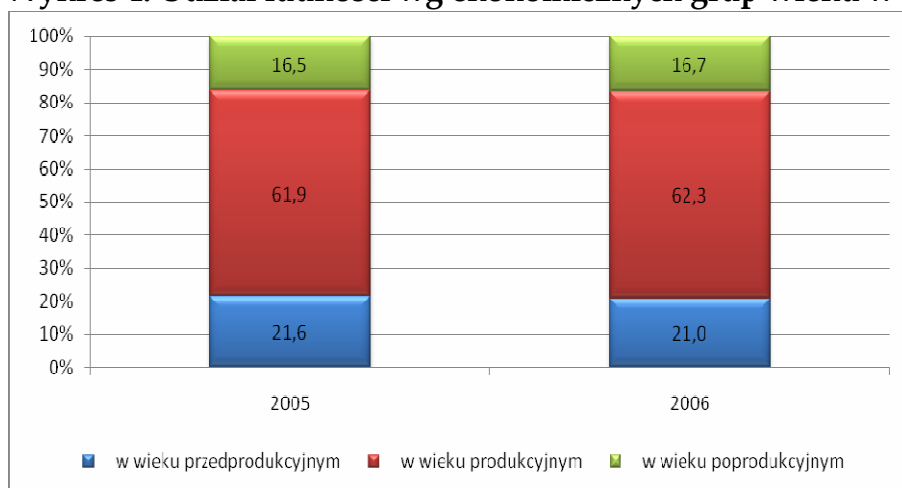
**dane za rok 2004 podano dla wskaźników makroekonomicznych*

Priorytet 2: Rozwój nowoczesnego społeczeństwa i zasobów ludzkich dostosowanych do wymogów gospodarki opartej na wiedzy

Kształtowanie prorozwojowej polityki ludnościowej w przypadku województwa lubelskiego jest szczególnie istotnym elementem, zważywszy na przewidywane w najbliższych kilkunastu latach niekorzystne zmiany demograficzne, prowadzące między innymi do szybkiego procesu starzenia się społeczeństwa i stopniowego spadku liczby ludności w województwie⁴.

W roku 2006 w strukturze wiekowej mieszkańców przybyło osób w wieku produkcyjnym (wzrost o 0,4 punkty procentowe). Mimo nieznacznego wzrostu dzietności kobiet oraz liczby nowo urodzonych dzieci udział ludności w wieku przedprodukcyjnym nadal spada. Te dwie tendencje oraz niewielki wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym wpłynęły na zmniejszenie wskaźnika obciążenia demograficznego (60,6 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym).

Wykres 4. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDR GUS

W roku 2006 o ponad 4% wzrosła liczba zakładanych rodzin (zawartych małżeństw) przy jednoczesnym 32% spadku liczby rozwodów.

Poprawia się też kondycja fizyczna ludności. Wraz z poprawą infrastruktury sportowej rośnie liczba członków stowarzyszeń sportowych.

Niestety, w przypadku wskaźników dotyczących poziomu wykształcenia ludności dostępne są jedynie wyniki badań spisu powszechnego z 2002 roku. W dziedzinie wykształcenia za rok 2006 dostępne są dane dotyczące udziału dzieci objętych edukacją przedszkolną oraz wyniki testów kompetencji i egzaminów dojrzałości. I tak w roku 2006, o nieco ponad 2 punkty procentowe, wzrósł odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. W ogólnej liczbie dzieci objętych tego typu edukacją wzrósł też udział dzieci w wieku od 3-5 lat z 49,3% w roku 2005 do 51,4% w roku 2006.

⁴ Według „Prognozy ludnościowej i przepływów migracyjnych województwa lubelskiego” do roku 2020 liczba ludności w województwie zmniejszy się o 83 tys. osób (tj. o 4%).

Wyniki egzaminów maturalnych nie wypadły najlepiej. Poziom pozytywnie zdanych egzaminów w latach 2005-2006 spadł o ponad 3 punkty procentowe - z poziomu 87,77% w roku 2005 do poziomu 84,25% w roku 2006.

Zmiany na regionalnym rynku pracy wskazują na pogłębiające się strukturalne problemy. Odnotowano spadek stopy bezrobocia o 1,5 punktu procentowego do poziomu 15,5% (I) i 30,3% (II), przy czym zmiana ta zauważalna jest szczególnie wśród ludzi młodych. W grupie bezrobotnych do 25 roku życia liczba zarejestrowanych bezrobotnych spadła o 14 punktów procentowych. Wraz ze spadkiem stopy bezrobocia wzrósł odsetek zatrudnionych w wieku produkcyjnym (16-64 rok życia) z 60,1% w roku 2005 do 62% w roku 2006. Niestety w analogicznym okresie spadł wskaźnik zatrudnienia osób starszych i to o 1,1 punktu procentowego. Na Lubelszczyźnie aktywna zawodowo jest niecała 1/3 osób 65+. Wzrósł także odsetek osób długotrwale bezrobotnych - z poziomu 51,5% w roku 2005 do poziomu 52,4% w roku 2006.

Poprawa sytuacji materialnej społeczeństwa nie przełożyła się na poziom jego aktywności w dziedzinie uczestnictwa w kulturze. Znacząco pogorszyły się wskaźniki czytelnictwa. Na każde 1000 mieszkańców tylko 191 korzystało w roku 2006 z bibliotek, co w porównaniu z rokiem 2005 oznacza spadek o 7,25 punktu. O ponad 6% spadła też liczba odwiedzających muzea, o 27% liczba widzów i słuchaczy przedstawień teatralnych i scenicznych, o 3,6% liczba zwiedzających ekspozycje wystawiennicze. Jedynie repertuar kin przyciągnął większą ilość widzów - wzrost aż o 54% w stosunku do liczby widzów w roku 2005.

Podstawę budowania długotrwałego rozwoju społeczno-gospodarczego województwa i osiągnięcia jego spójności terytorialnej stanowi w dużym stopniu poprawa bezpieczeństwa i ładu publicznego. Bezpieczeństwo i porządek publiczny to warunek wysokiego komfortu i poziomu życia mieszkańców, który wpływa zarówno na kształtowanie zachowań społecznych, jak i poprawę wizerunku regionu i jego atrakcyjności inwestycyjnej. I tak w roku 2006 o ponad 6,5% spadła liczba stwierdzonych przestępstw w tym aż o ponad 12% przestępstw drogowych. Równocześnie o 3% wzrósł wskaźnik wykrywalności przestępstw, który w roku 2006 wyniósł 68,5%.

Spadła również liczba ofiar śmiertelnych w pożarach i to o 100% w porównaniu z rokiem 2005 oraz liczba pożarów. Niestety straty spowodowane pożarami wzrosły o prawie 16% i w roku 2006 wyniosły 67 282,3 tys. zł.

Tabela 3. Wskaźniki realizacji Priorytetu II oraz celów operacyjnych w ramach Priorytetu II:

2005	2006	Wskaźnik
60,1	62,0	Wskaźnik zatrudnienia (l. zatrudnionych w wieku 15-64 do liczby ludności w tym wieku ogółem), w tym:
55,9	58,3	- kobiety
63,8	65,5	- mężczyźni
31,6	30,7	Wskaźnik zatrudnienia osób starszych (50-64)
		Struktura wiekowa ludności (liczba osób):
369 239	356 853	- przedprodukcyjny do 15 roku życia
1 452 862	1 455 227	-produkcyjny
360 090	363 171	-poprodukcyjny
61,6%	60,6%	Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym)
-0,8	-0,5	Przyrost rzeczywisty na 1000 ludności
	-1,9	- w tym na wsi
-2,25	-3,02	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności
	-0,87	- w tym na wsi
		Przeciętne dalsze trwanie życia:
69,9	70,3	- mężczyźni
79,9	80,2	- kobiety
1,329	1,330	Dzietność kobiet
		Liczba małżeństw i rozwodów
12 994	13 534	- małżeństwa
2 828	1 917	- rozwody
481,2	489,4	Liczba studiujących na 10 tys. mieszkańców
		Stopa bezrobocia:
13,7	12,4	- wg BAEL
14,4	13	- w tym kobiety
17	15,5	- rejestrowanego
51,5	52,4	Długotrwale bezrobotni (w % ogółu bezrobotnych) Bezrobotni pow. 12 miesięcy w wieku 15-64 lata
56,2	56,3	- w tym kobiety
26,7	25,4	Bezrobotni w wieku do 25 lat (w % ogółu bezrobotnych)
27,2	26,3	- w tym kobiety
8,1	8,8	Bezrobotni absolwenci studiów wyższych (w % ogółu bezrobotnych)
37%	37%	Odsetek dochodów ludności ze źródeł socjalnych
		Nominalne dochody w sektorze gospodarstw

		domowych (ceny bieżące) na 1 mieszkańca (miesięcznie, w zł)
672,37	725,10	- dochody pierwotne brutto
637,80	684,76	- dochody do dyspozycji brutto
16,4	19,4	Gospodarstwa domowe wyposażone w komputer osobisty z dostępem do internetu w % ogółu gospodarstw domowych
		Udział szkół wyposażonych w komputery z dostępem do Internetu według poziomu kształcenia:
86%	87%	- podstawowe
76%	76%	- gimnazja
13%	14%	- zasadnicze zawodowe
62%	61%	- licea ogólnokształcące
27%	28%	- średnie zawodowe
30%	26%	- policealne
		Uczestnictwo w kulturze :
431882	415989	- czytelnictwo
539 787	832 713	- widzowie w kinach
992 568	932 506	- liczba odwiedzających muzea
219 697	165 142	- widzowie w filharmoniach, teatrach,
2032127,1	2122972,3	Wydatki budżetów JST (województwa, powiatów gmin) na oświatę i wychowanie na 1 mieszkańca) na kapitał ludzki (w tys. zł)
144154,3	180755,8	Wydatki budżetów JST (województwa, powiatów gmin) na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego na 1 mieszkańca (w tys. zł)
4497	4706	Liczba dobrowolnych organizacji pozarządowych
128972,9	124654,8	Wydatki JST na ochronę zdrowia (w tys. zł)
61358	54476	Liczba przestępstw (2006 szacunki)
2 446	2 211	Liczba wypadków drogowych
41%	43%	Frekwencja wyborcza

Priorytet 3: Poprawa atrakcyjności i spójności terytorialnej województwa lubelskiego

W pierwszym roku obowiązywania strategii, na skutek realizacji projektów drogowych o charakterze regionalnym i lokalnym, nastąpiła poprawa jakości dróg w województwie. Niestety zrealizowane zadania tylko w niewielkim stopniu zaspokoili potrzeby w tym zakresie.

Podobnie w przypadku infrastruktury komunalnej – nieznacznie polepszył się stopień skanalizowania gmin oraz związany z tym stan środowiska (redukcja zanieczyszczeń).

Rzeczowe efekty realizacji projektów infrastrukturalnych w ramach ZPORR zostaną przedstawione w II części niniejszego raportu.

Zwiększyła się atrakcyjność turystyczna województwa, mierzona przede wszystkim liczbą turystów odwiedzających region – w tym turystów zagranicznych. Tylko w 2006 roku w obiektach zbiorowego zakwaterowania udzielono 1 286 645 noclegów (prawie 50 000 więcej niż w roku 2005), w tym 154 630 noclegów turystom zagranicznym. Liczba osób przekraczających granicę zwiększyła się w porównaniu z rokiem 2005 o 7 000 osób. Niestety w roku 2006 pogłębiły się dysproporcje pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi województwa. Tylko w przypadku obiektów turystycznych i miejsc noclegowych ich udział na terenach wiejskich zmniejszył się o 0,4 punktu procentowego.

Tabela 4. Wskaźniki realizacji Priorytetu III oraz celów operacyjnych w ramach Priorytetu III:

2005	2006	Wskaźnik
0,023%	0,023%	Udział dróg dwujezdniowych w ogólnej długości dróg twardych województwa (ekspresowe i autostrady)
		Drogi publiczne o twardej nawierzchni
723	727	- na 1000 km ²
83,3	84,1	- na 10 tys. ludności
		Linie kolejowe eksploatowane:
43	43	- na 1000 km ²
4,9	4,9	- na 10 tys. ludności
		Linie kolejowe eksploatowane, zelektryfikowane:
17	17	- na 1000 km ²
2,0	1,9	- na 10 tys. ludności
	4 989	Ruch graniczny (liczba pojazdów przekraczających przejścia)
10953,7	11658,9	Ruch graniczny (liczba osób przekraczających przejścia)
77,93	77,93	Długość granicy przypadająca na 1 przejście
2 446	2 211	Ilość wypadków na drogach krajowych i wojewódzkich
13,2%	15,4%	Udział wypadków śmiertelnych w ogólnej liczbie wypadków
		Ofiary śmiertelne wypadków drogowych
148	157	- na 1000 tys. ludności
9,2%	11,0%	- udział w liczbie ofiar wypadków ogółem
96,1	87,2	- rok poprzedni=100
22,4	22,5	Wskaźnik lesistości
22,8%	22,7%	Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w % powierzchni ogólnej
97,61	97,66	Ścieki komunalne i przemysłowe oczyszczane w % ścieków wymagających oczyszczenia

78,7%	79,0%	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w % ludności ogółem
65,2%	65,9%	- w tym na wsi
45%	45%	Ludność korzystająca z kanalizacji w % ludności ogółem
10%	11%	- w tym na wsi
93,78	94,09	Ludność obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków w % ogólnej liczby ludności,
13,56	15,09	- w tym na wsi
0,19	0,20	Udział długości sieci kanalizacyjnej w długości sieci wodociągowej
543 686	564 472	Liczba turystów korzystająca z noclegów
92 042	99 702	- w tym zagranicznych
89,50	87,60	Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania na 10 tys. mieszkańców
1 238 665	1 286 645	Udzielone noclegi w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania
147 110	154 630	- w tym turystom zagranicznym
26,66	35,31	Nakłady inwestycyjne na ochronę wód i gospodarkę ściekową na 1 mieszkańca w zł
0	0	Udział I klasy czystości wód
0,60%	0	Udział II klasy czystości
x	16,7%	III klasy od 2006r**
x	59,4%	IV klasy od 2006r**
14,60%	23,9%	Udział wód klasy NON/ V klasy od 2006r**
94,3%	85,9%	Udział odpadów przemysłowych poddanych odzyskowi w ogólnej ilości odpadów wytworzonych
3516	3516	Liczba obiektów wpisanych do rejestru zabytków
1494	1486	Liczba instytucji i placówek kultury
85,6%	85,5%	Wskaźnik urbanizacji (udział ludności miejskiej)
0,21	0,20	Wskaźnik powierzchni terenów zielonych na 1000 mieszkańców wsi
41,0%	40,6%	Udział miejsc noclegowych na terenach wiejskich w bazie noclegowej województwa

** nowa metodologia klasyfikowania wód od 2006r. (do 2006r:wyróżniono klasy: I, II, NON, po 2006r są to :I, II, III, IV, V klasa czystości)

Priorytet 4: Rozwój współpracy międzyregionalnej oraz poprawa skuteczności wdrażania polityki rozwoju regionu

Rozwój kontaktów międzynarodowych województwa jest jednym z elementów zwiększania konkurencyjności przestrzeni regionu i budowania jego spójności

terytorialnej w układzie krajowymi i europejskim. Wpływa na transfer wiedzy, dobrych praktyk oraz rozszerza możliwości uzyskania dodatkowych środków pomocowych.

W ogólnej liczbie jednostek samorządu terytorialnego, w roku 2006 współpracę międzynarodową prowadziły 94 jednostki (samorząd województwa, 14 powiatów, 17 miast i 62 gmin). Do najczęściej spotykanych form prawnych regulujących współpracę gmin i powiatów należą umowy (131), porozumienia (35) i listy intencyjne (46). 7 jednostek podpisało akty zbliżniaczenia, 2 - deklaracje, 1 - protokół przyjaźni, 11 jednostek współpracuje z partnerami w sposób niesformalizowany. W sumie istnieją 233 powiązań partnerskich z partnerami zagranicznymi (33 realizują powiaty, 89 miasta, 111 gminy).

Najczęściej wymienianym krajem, z którego przedstawicielami jednostki samorządu terytorialnego po stronie polskiej zawierały współpracę jest Ukraina (71 JST prowadzi współpracę z miastami ukraińskimi). Kolejne miejsce zajmuje Francja (24) oraz Niemcy (18). Białoruś, chociaż graniczy z częścią województwa lubelskiego, z 17 powiązaniem partnerskimi zajmuje dopiero czwarte miejsce. W sumie z krajami UE zawarto 94 powiązań partnerskich. Wśród ciekawszych przykładów współpracy wymienić należy współpracę miasta Lublina z Chinami, Egiptem, Kanadą i Stanami Zjednoczonymi. Ze Stanami Zjednoczonymi współpracują też miasta Zamość i Chełm. Gminy Opole Lubelskie i Piszczac prowadzą współpracę również z Norwegią.

Współpraca międzynarodowa jednostek samorządu terytorialnego sprzyja rozwojowi współpracy międzynarodowej sfery przemysłu. Tylko w 2006 roku liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego zwiększyła się o 51 podmiotów, osiągając wartość 877 podmiotów (w tym 6 jednostek w sektorze publicznym).

Tabela 5. Wskaźniki realizacji Priorytetu IV oraz celów operacyjnych w ramach Priorytetu IV:

2005	2006	WSPÓŁPRACA MIĘDZYREGIONALNA, ZDOLNOŚĆ INSTYTUCJONALNA
	39*	Liczba projektów instytucji międzynarodowych realizowanych na terenie województwa lubelskiego
	10*	Jakość obsługi w urzędach ilość certyfikatów ISO
	33*	Ilość JST oferujących usługi elektroniczne
4497	4706	Liczba organizacji pozarządowych,
	278	w tym podmiotów o statusie organizacji pożytku publicznego
	25*	Liczba punktów (centrów) obsługi inwestora w regionie
		Poziom wykorzystania środków zewnętrznych
1 077 151 953	2 040 758 086	- absorpcja funduszy strukturalnych (wartość dofinansowania wg podpisanych umów w ramach NPR 2004-2006)
15 733 878	28 285 215	- stopień wykorzystania innych środków pomocowych (wykorzystane środki budżetu państwa Kontraktu wojewódzkiego)
832	883	Liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego

* na podstawie badania ankietowego JST w 2007r.

Część II. Podsumowanie wyników realizacji programów realizujących zapisy Strategii

Podstawowym instrumentem realizacji strategii są regionalne programy operacyjne (dawniej programy wojewódzkie), odnoszące się do zidentyfikowanych w dokumencie poszczególnych obszarów oddziaływania. Realizacja tychże programów, jak i samej Strategii uzależniona jest od pozyskania środków finansowych niezbędnych do przeprowadzenia wymaganych inwestycji. Podstawowym instrumentem polityki regionalnej państwa są, w myśl przepisów prawa, kontrakty wojewódzkie. Najważniejszym i największym instrumentem realizacji Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego były jednak w ostatnich latach programy operacyjne współfinansowane ze środków funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Wszystkie dane poniżej prezentują stan na koniec grudnia 2006.

Kontrakt Wojewódzki 2005-2006 – komponent krajowy

Ze środków finansowych przeznaczonych na wspieranie działań Kontraktu Wojewódzkiego 2005-2006 (komponent krajowy) wykorzystano następujące kwoty (wg podziału kwot projektowanych na poszczególne lata):

	Dotacja z budżetu państwa	Środki JST
2005		
środki zaplanowane	24 244 000	14 206 628
środki wykorzystane	23 006 029	14 121 300
%	95%	99%
2006		
środki zaplanowane	44 072 224	16 809 221
środki wykorzystane	41 775 165	18 343 722
%	94,79%	109,13%
razem		
środki zaplanowane	68 316 224	31 015 849
środki wykorzystane	64 781 194	32 465 022
%	94,83%	104,64%

Wpływ realizacji Kontraktu na sytuację społeczno-gospodarczą można najtrafniej określić w odniesieniu do poprawy warunków życia oraz dostępności do infrastruktury technicznej i społecznej. Poprawę taką można dostrzec w działaniach, w których zrealizowano najwięcej zadań. Należą do nich działania z zakresu: modernizacji bazy i podnoszenie standardu instrumentów pomocy społecznej (71 projektów), budowy dróg wojewódzkich (3 projekty), ochrony zdrowia (6 projektów), inwestycje o znaczeniu regionalnym (4 projekty).

Fundusze strukturalne 2004-2006

Do końca 2006 roku, z programów objętych *Narodowym Planem Rozwoju 2004-2006* oraz Inicjatyw Wspólnotowych EQUAL i Interreg IIIA Województwo Lubelskie uzyskało ponad 2 mld zł w ramach dofinansowania ponad 7,5 tys. projektów. W skali kraju jest to 9,9% projektów i nieco ponad 4% dofinansowania. Wartość otrzymanego wsparcia na mieszkańca wyniosła 933 zł, co jest 13 wynikiem w kraju. Najwyższe udzielone wsparcie na mieszkańca zanotowano w województwie Warmińsko-Mazurskim (2253 zł) i Pomorskim (2009 zł).

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego - komponent dla województwa lubelskiego

<i>Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego - inwestycje infrastrukturalne w Województwie Lubelskim</i>					
Rok	Działanie	Liczba projektów	Wartość dofinansowania EFRR	Wartość projektów	Wartość płatności
2004	1.1	5	8 634 316	11 512 422	0
2005		40	125 695 172	173 009 568	18 529 179
2006		26	70 828 800	101 060 015	95 958 643
		Razem	71	205 158 289	285 582 004
2004	1.2	5	40 721 281	59 362 233	0
2005		2	8 773 052	12 515 125	11 078 324
2006		5	23 484 050	35 280 326	27 324 070
		Razem	12	72 978 383	107 157 684
2004	1.3.1	2	6 941 562	10 216 713	0
2005		4	36 193 870	53 483 268	6 672 962
2006		1	1 214 730	2 364 274	8 775 616
		Razem	7	44 350 161	66 064 255
2004	1.3.2	0	0	0	0
2005		7	12 850 649	18 582 749	2 758 528
2006		15	16 914 567	24 781 627	7 559 698
		Razem	22	29 765 216	43 364 376
2004	1.4	0	0	0	0
2005		3	21 492 926	28 658 315	1 416 355
2006		6	37 902 295	55 592 912	9 555 570
		Razem	9	59 395 221	84 251 226
2004	1.5	2	411 865	553 149	0
2005		5	1 541 322	2 411 029	971 979
2006		46	23 415 670	31 893 343	1 607 079
		Razem	53	25 368 857	34 857 521
2004	3.1	10	17 364 099	23 483 681	0
2005		7	13 612 304	18 211 510	20 065 904
2006		40	68 212 706	96 151 346	27 695 020
		Razem	57	99 189 108	137 846 537

2004		5	3 281 667	4 652 582	0
2005		7	6 250 685	9 028 536	4 030 362
2006	3.2	17	9 545 340	14 604 561	7 714 234
	Razem	29	19 077 692	28 285 679	11 744 596
2004		1	1 174 937	1 566 583	0
2005		2	4 250 090	6 456 040	1 481 931
2006	3.3	11	13 995 756	19 097 157	10 099 623
	Razem	14	19 420 783	27 119 780	11 581 554
2004		2	3 615 439	4 820 585	0
2005		1	0	0	2 860 182
2006	3.5.1	7	11 446 755	18 884 756	3 680 968
	Razem	10	15 062 194	23 705 341	6 541 150
2004		2	1 880 048	2 536 338	0
2005		4	3 166 446	4 258 304	2 522 791
2006	3.5.2	31	12 384 107	18 426 565	2 180 807
	Razem	37	17 430 601	25 221 207	4 703 598
2004		34	84 025 213	118 704 285	0
2005		82	233 826 516	326 614 444	72 388 497
2006	ZPORR	205	289 344 776	418 136 881	202 151 329
	Razem	321	607 196 505	863 455 610	274 539 825

Wykaz działań ZPORR:

Priorytet I

- * 1.1 Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu transportowego
- * 1.2 Infrastruktura ochrony środowiska
- * 1.3 Regionalna infrastruktura społeczna
- * 1.4 Rozwój turystyki i kultury
- * 1.5 Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego
- * 1.6 Rozwój transportu publicznego w aglomeracjach

Priorytet II

- * 2.1 Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami regionalnych rynków pracy i możliwości kształcenia ustawicznego w regionie
- * 2.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez programy stypendialne
- * 2.3 Reorientacja zawodowa osób odchodzących z rolnictwa
- * 2.4 Reorientacja zawodowa osób dotkniętych procesami restrukturyzacyjnymi
- * 2.5 Promocja przedsiębiorczości
- * 2.6 Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy

Priorytet III

- * 3.1. Obszary wiejskie
- * 3.2. Obszary podlegające restrukturyzacji
- * 3.3. Zdegradowane obszary miejskie, przemysłowe i powojskowe
- * 3.4. Mikroprzedsiębiorstwa
- * 3.5. Lokalna infrastruktura społeczna

W wyniku realizacji komponentu regionalnego ZPORR do końca 2006 roku wybrano 321 projektów infrastrukturalnych, nakierowanych na rozbudowę i ulepszenie stanu podstawowej infrastruktury technicznej województwa – głównie dróg, systemów sieciowych, ochrony środowiska, obiektów edukacyjnych i ochrony zdrowia. Tylko w wyniku infrastrukturalnej części programu regionalnego zostało, lub w najbliższym czasie zostanie zainwestowanych ponad 863 mln zł, z czego można oczekiwać zwrotu ponad 607 mln wkłady funduszy strukturalnych.

Elementy ZPORR nakierowane na wsparcie przedsiębiorczości to działania 2.4 *Promocja Przedsiębiorczości* i 3.4. *Mikroprzedsiębiorstwa*. W ramach działania 2.5 realizowanych jest 18 projektów na łączną sumę dotacji 19,5 mln zł. Bezpośrednie dotacje

dla przedsiębiorstw przyznawane były w działaniu 3., gdzie dofinansowano 240 wniosków kwotą 20,8 mln zł, z czego 15,6 mln pochodziło z funduszy europejskich.

Wsparcie zasobów ludzkich, czyli Priorytet II ZPORR (z wyłączeniem działań 2.5 *Promocja Przedsiębiorczości* i 2.6 *Regionalne Strategie Innowacji*) to 233 projekty i ponad 130 mln zł dofinansowania uzyskanego z Europejskiego Funduszu Społecznego i budżetu państwa.

Wsparcie dla rozwoju województwa w oparciu o innowacyjność i nowe technologie (działanie 2.6 *Regionalne Strategie Innowacji*) realizowane było w 37 projektach o łącznej wartości ponad 16 mln zł.

Sektorowy Program Operacyjny Transport

Tylko 3 projekty na 82 realizowane w kraju (3,7%), ale aż 363,5 mln zł wsparcia (13,3%) to efekt realizacji obwodnicy Miasta Puławy, obwodnicy Hrebennego, oraz przebudowa drogi nr 68 na odcinku Kukuryki – Wólka Dobryczyńska.

Sektorowy Program Operacyjny Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw

Według stanu na dzień 31.12.2006r. z terenu województwa lubelskiego wyłoniono do dofinansowania 260 projektów (2,7% ogółu w kraju) i przyznano 179 361 820 zł wsparcia (4,2% w skali kraju). W przeliczeniu na mieszkańca są to 82 zł (14 miejsce w kraju – średnia 104,5 zł). Zauważyć należy jednak, że większość z tej kwoty: 102 mln, została przyznana na wsparcie instytucji finansowych: funduszy mikropożyczek i poręczeń kredytowych. Bezpośrednie wsparcie inwestycyjne przedsiębiorstw zamknęło się kwotą 71 mln zł przyznanych dotacji.

Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich

Na terenie województwa lubelskiego zrealizowano 253 projekty współfinansowane przez Europejski Fundusz Społeczny. To 6,75% wszystkich projektów współfinansowanych z tego programu. Wsparcie funduszu wyniosło prawie 200 mln zł, co daje 91 zł na mieszkańca i jest piątą wartością w kraju, przy udziale w całkowitej wartości wsparcia na poziomie 6,1%.

Sektorowy Program Operacyjny Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich

Na terenie województwa lubelskiego zrealizowano 6063 projekty współfinansowane przez Sekcję Orientacji EFGiOR. Tak duża liczba umów (80% ogólnej liczby w województwie lubelskim) jest wynikiem znacznego udziału wsparcia indywidualnego rolników i gospodarstw wiejskich w ramach programu rolnego. Także rolniczy charakter województwa oraz rozdrobniona struktura gospodarstw spowodowały, że jest to 12,7% ogółu umów w Polsce w ramach programu rolnego. Wsparcie wyniosło 463,6 mln zł, co daje 212 zł na mieszkańca i drugi wynik w Polsce. Do województwa lubelskiego trafiło 10,3% środków Programu.

Sektorowy Program Operacyjny Rybołówstwo i Przetwórstwo Ryb

Z racji śródlądowego położenia województwo nie było głównym beneficjentem programu. Tylko 4 projekty na 2330 w kraju, i tylko 275 tys. uzyskanych dotacji na ponad 491 mln zł udzielonych w Polsce z tego programu trafiło na Lubelszczyznę.

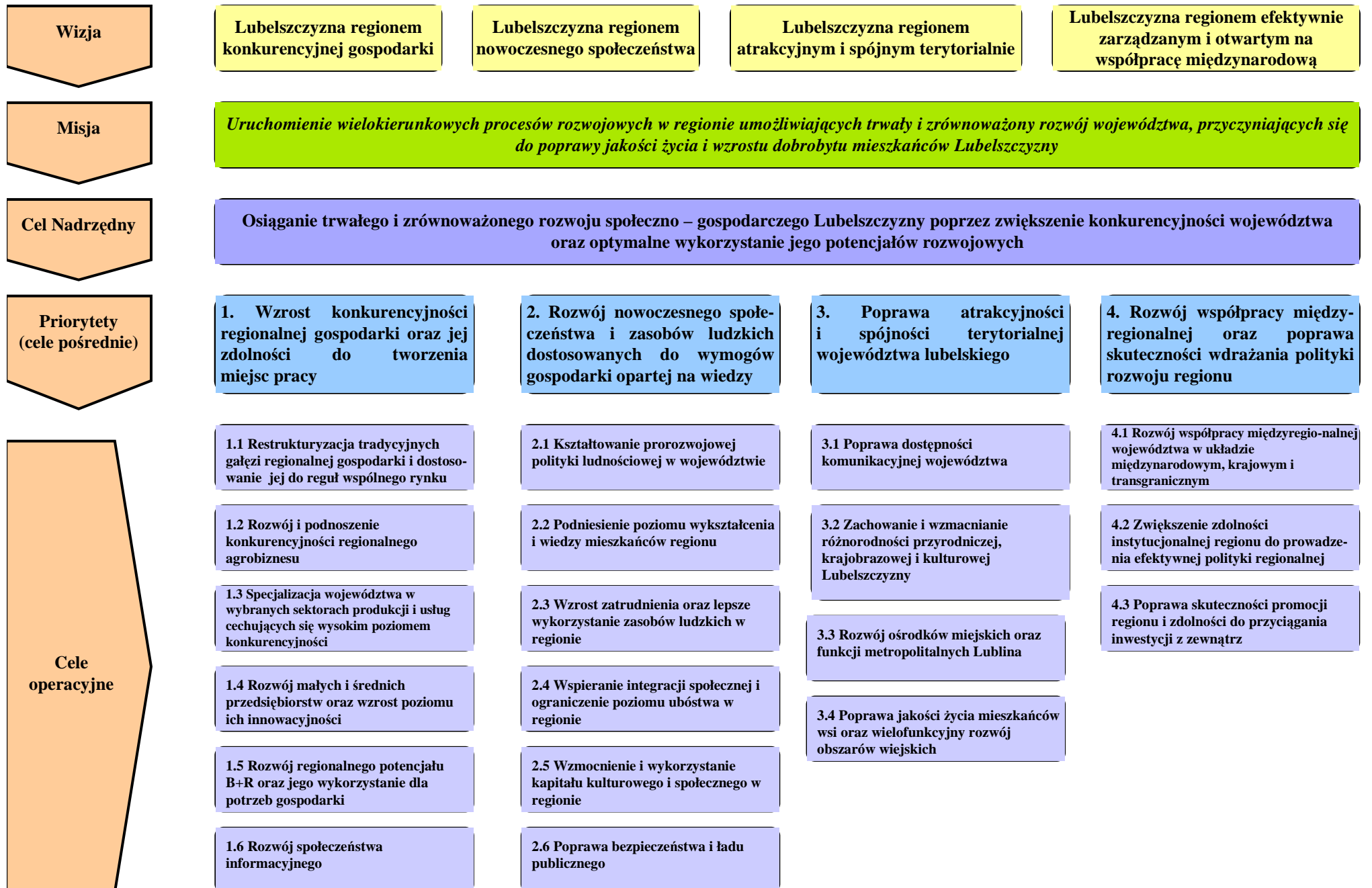
Inicjatywy Wspólnoty: EQUAL i INTERREG IIIA

W ramach IW EQUAL wybrano 3 projekty z województwa lubelskiego, opiewające na ponad 15 mln zł. Jest to 3% ilości projektów i 3,3% udzielonego wsparcia w Polsce. programie Interreg IIIA do końca 2006 roku wybrano 28 projektów (2,3% w skali kraju) i przyznano 28,3 mln zł dotacji (3% udział w programie).

Fundusz Spójności

Odrębny fundusz ustanowiony do realizacji szczególnie dużych i kluczowych projektów współfinansuje tylko jedną inwestycję w województwie – oczyszczalnię ścieków w Lublinie, w kwocie 32 mln zł. To 1,5% wsparcia z FS w skali kraju, gdzie prowadzone były 82 projekty.

Struktura celów Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006 - 2020

**Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego
Departament Strategii i Rozwoju Regionalnego**

ul Czechowska 19
20-072 Lublin

tel 081 441 67 38
fax. 081 441 67 40
e-mail: drr@lubelskie.pl

www.lubelskie.pl